

dens Lommers Beføstning. Dette maa jeg kræve, men det finder jeg ikke er slet Fyldest ved, hvad der er skaffet for Lyset om disse Fabriker. Kan der skaffes saadanne Beviser tilveie, kunne Oplysninger komme til at ligge saa klart for, at jeg kan se, at her er en Opgave, som det er værd ikke blot for den Enkelte alene, men ogsaa for Staten at tage sig af, saa skal min Stemme være blandt deres, der ville støtte Sagen; men indtil da ville h'Err. kun faae Nei af mig.

Chr. Wedersen: Det ærede Medlem, der nu satte sig, begyndte med særlig at henvise til, hvad jeg i forrige Maade havde sagt angaaende den foreliggende Sag. Derfor mit Foredrag havde foreligget trykt, vilde jeg have kunnet nøies med at oplæse enkelte Ord af det; men da det ikke foreligger, anser jeg det for min Pligt strax at gjøre det ærede Medlem opmærksom paa, at han tillægger mig Paastande, som jeg slet ikke har fremfat. Jeg har f. Ex. aldrig paastaet, at det ærede Medlem skulde betale Skat til Staten, hvis han dyrkede Sukkerroer paa sin Skolelod i Greve (Kruse: Det er jo ligegyldigt hvor!). Ganske vist, men, idet jeg nævner det enkelte Sted, har jeg dermed nævnet alle. Jeg har heller ikke paastaet, at Anlægget af Fabrikken „Lolland“ har standset Udvandringen fra Lolland, men jeg har kun gjort opmærksom paa, at man før Fabrikens Tid saae Folk udvandre masseris, medens nu det Mobsatte i den Grad er Tilfældet, at der endog er stærk Tilstrømning til Den, og om jeg nu end ikke skriver det Altsammen paa Fabrikens Regning, er det dog vist, at mange Hundrede, og deriblandt Kvinder og Børn, have god Fortjeneste af Fabrikken paa en Tid, da det ellers vilde være vanstelig at faae Arbeide. Derpaa har jeg henpeget, men det synes mig temmelig dristigt at tillægge mig ganske andre Paastande, derefter at slaa sig til Bidder paa dem og at kalde dem „haarde Krabater.“ Paa den Maade kan det ærede Medlem sagtens vise sig dygtig i at slaa Andres „haarde Krabater“ tilbage! Da det ærede Medlem havde fremhævet Foderroen som mere fordelagtig end Sukkerroen, har jeg endvidere sagt, at han ogsaa skal tage i Betragtning, at Sukkerroen bestaates, for saa vidt den bringes til Fabrikken og der gjøres saa indbringende, som den i og for sig kan gjøres, hvortil jeg kan sige, at det tværtimod gaar helt anderledes med Foderroen. Medens Sukkerroen bringes til Fabrikken, der omarbeides til et mere værdifuldt Stof og bestaates, gaar Foderroen gjenem en levende Fabrik, og det Produkt, som derved indvindes, er beskyttet. Derom talte imidlertid det ærede Medlem ikke, men han burde dog, hvis han vilde være billig, overveie det Forkerte og Omvendte i vor Bestatningsmaade i den Retning. Endelig beskyldte det ærede Medlem mig for, at jeg vilde „kæle“ for Fabrikken „Lolland“, medens jeg i Forveien har sagt, at det hverken

var Fabrikken „Lolland“ eller „Odense“, men Sukkerindustrien i det Hele, jeg har et smt Sind for, idet det er min Overbevisning, at den har en Fremtid for sig, og at den vil kunne bidrage uhyre meget til et stort Opvoing i Landbruget. Jeg tror heller ikke, at det kan kaldes at kæle for de bestaaende Fabrik anlæg, at man af Billighedshensyn eller, som Tilfældet er her, af et simpelt Nættærighedshensyn lemper Skatten for Fabrikkerne, og jeg søiede strax til, at jeg helst ønskede, at man gav Fabrikkerne, om ikke fuldstændig Skattefrihed, saa dog kun en lille Bestatning i Begyndelsen, der successiv steg indtil fuld Bestatning var naaet. Jeg brugte den Eignelse, at lige saa lidt som man af Barnet kan fordre Oplysningen af en fuldt udviklet Statsborgeres Pligter, ligesaa lidt kan man af en ung Industri fordre fuld Skat, og jeg tror heller ikke, at det ærede Medlem selv i sin Barndom havde kunnet give saa fortrinlige Oplysninger om denne Sag, som han nu har givet, men at der, før han er naaet saa vidt, er blevet kjalet og opdraget paa ham. Som det gaar med Indvilder gaar det imidlertid ogsaa med Institutioner; i deres første Tilblivelsestid maa man tage noget varsomt paa dem. — Ja, jeg skal ikke trætte det ærede Thing yderligere, men afbryde her.

Berg: Jeg har tidligere haft Leilighed til at besjæftige mig med den Sag, der her ligger for, idet jeg havde den Ære at være Medlem af Loldbudvalget i 1871—72, hvor det Spørgsmaal først blev reist, hvorvidt man her skulde gaa den Vej, man er gaaet i vort Naboland med Hensyn til Statens Forhold til Bestatning af Roesukkerfabrikationen. Jeg var da enig med det store Flertal i Loldbudvalget i, at vi ikke burde gaa den Vej, og at vi ikke havde nogen Interesse i hertillands at opelke Fabrikvesenet paa en kunstig Maade gjennem Beskyttelse, hvorved man kunde komme til at lægge den Kapital, som Staten afsaa, i enkelte Medborgeres Lommer paa de øvrige Borgers Beføstning. Der forelaa den Gang intet Forslag om denne Sag, men det paagældende Loldbudvalg mente, at det, da der alt den Gang havde været Tale om, at saadanne Fabriker vilde til at reise sig, var rigtigt, at man saa tidlig som muligt fik en Fornemmelse af, at det var i alt Fald i højeste Grad usandsynligt, at Rigsdagen eller Regjeringen — thi den paagældende Finantsminister var enig med Flertallet i Udvalget — vilde gaa den Vej, som man andetsteds var gaaet, og at man derfor, forsaavidt man vilde realisere Planerne om Anlægget af Roesukkerfabriker, maatte anlægge dem med den Forventning, at der ikke vilde blive tilfæet dem saadanne Loldletteiser, hvorom der andre Steder har været Tale. Jeg antager, at denne Udtalelse fra Loldbudvalget, billiget af vedkommende Finantsminister, og Rigsdagens Bestlutning derefter, hol-